

OF-107

October-2018

M.Com., Sem.-II (Repeater)**EE-412 : Cost Accounting-II
(New Course)****Time : 2:30 Hours]****[Max. Marks : 70**

- સૂચના : (1) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.
(2) તમારા જવાબના ભાગરૂપે જરૂરી ગણતરી દર્શાવો.

1. (A) રિલાયન્સ લિમિટેડની ઉત્પાદનક્ષમતા વાર્ષિક 1,20,000 એકમોની છે. 2016-2017ના વર્ષ માટે કંપનીએ તેની સામાન્ય ઉત્પાદનશક્તિ 80% અંદાજેલ છે. પડતરને લગતી માહિતી નીચે પ્રમાણે છે : 14

પ્રત્યક્ષ માલસામાન એકમદીઠ	₹ 16
પ્રત્યક્ષ મજૂરી એકમદીઠ	₹ 8
કારખાનાના ચલિત ખર્ચા એકમદીઠ	₹ 6
કારખાનાના સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચા	₹ 2,04,000
વેચાણ અને વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચા :	
– ચલિત પરોક્ષખર્ચ એકમદીઠ	₹ 4
– સ્થિર પરોક્ષખર્ચ	₹ 60,000

2016-2017 ના વર્ષની ખરેખર માહિતી નીચે મુજબ છે :

ઉત્પાદિત એકમો 1,00,000

વેચાણ એકમદીઠ ₹ 50 લેખે 80,000 એકમો

તૈયાર માલનો શરૂઆતનો સ્ટોક 10,000 એકમો

ચલિત કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ ₹ 40,000 વધુ ખર્ચાયા હતા.

પડતર સંબંધી અન્ય કોઈ વિચલનો ન હતાં.

વર્ષ 2016-2017 માટે કુલ પડતર અને કુલ નફો દર્શાવતાં આવકનાં પત્રકો, સમાવેશી પડતર પદ્ધતિ અને સીમાંત પડતર પદ્ધતિ પ્રમાણે તૈયાર કરો.

અથવા

- (1) એક કંપનીને લગતી વિગતો નીચે પ્રમાણે છે : 7

વિગત	સમયગાળો	
	પ્રથમ વર્ષ	દ્વિતીય વર્ષ
વેચાણ (₹)	10,00,000	12,00,000
ફાળો (₹)	4,00,000	4,08,000

ચલિત ખર્ચામાં કેટલા ટકા વધારો નોંધાયો છે તેની ગણતરી કરો.

- (2) સમતૂટ વિશ્લેષણના ખ્યાલ સાથે સંકળાયેલ ધારણાઓની ચર્ચા કરો. 7

(B) દરેક પ્રશ્ન માટે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચા વિકલ્પની પસંદગી કરો : (ગમે તે ચાર)

4

- (1) એક કંપનીના ચોપડાઓમાંથી નીચેની માહિતી મેળવવામાં આવી છે :
સ્થિર ખર્ચા ₹ 4,00,000, નફો ₹ 2,00,000, સમતૂટબિંદુ ₹ 8,00,000
∴ કંપનીનો નફા-જથ્થાનો ગુણોત્તર _____ હશે.
(a) 40% (b) 25% (c) 75% (d) 50%
- (2) સમાવેશી અને સીમાંત પડતર પદ્ધતિમાં મૂળભૂત તફાવત _____ ની હિસાબી અસરનો છે.
(a) વેચાણના સ્થિર ખર્ચા (b) કારખાનાના સ્થિર ખર્ચા
(c) વહીવટી સ્થિર ખર્ચા (d) ઉપરના પૈકી એકેય નહીં
- (3) એકમદીઠ વેચાણકિંમત અને ચલિત પડતર બંનેમાં 10% નો વધારો થાય તો તેની પી.વી. ગુણોત્તર પર શી અસર થશે ?
(a) 10% નો વધારો (b) 20% નો વધારો
(c) 10%નો ઘટાડો (d) કોઈ અસર થશે નહીં
- (4) જો એકમદીઠ વેચાણકિંમત ₹ 100 હોય, પી.વી. ગુણોત્તર 40% અને કુલ સ્થિર ખર્ચા ₹ 80,000 હોય તો સમતૂટબિંદુ કેટલા એકમો હશે ?
(a) 6,000 એકમો (b) 2,000 એકમો
(c) 4,000 એકમો (d) આમાંથી એકપણ નહીં
- (5) નીચેના સૂત્રના ઉપયોગથી શું તારવી શકાય છે ? વેચાણ – (સ્થિર ખર્ચા + નફો) = (?)
(a) સમતૂટબિંદુ (b) સલામતીનો ગાળો
(c) ચલિત ખર્ચા (d) નફો કમાવવા માટેનું વેચાણ
- (6) 20,000 એકમો માટે સામાન્ય ઉત્પાદન પડતર, સીમાંત પડતર હેઠળ ₹ 2,00,000 હતી જ્યારે સમાવેશ પડતર હેઠળ ₹ 2,40,000 હતી. એકમદીઠ સ્થિર કારખાના પડતર કેટલી હશે ?
(a) ₹ 12 (b) ₹ 10
(c) ₹ 2 (d) આમાંથી એકપણ નહીં

2. (A) ગોદરેજ લિમિટેડ એક જ પ્રકારની ઉત્પાદન પ્રક્રિયાની સગવડોમાંથી ત્રણ વસ્તુઓ X, Y અને Z નું ઉત્પાદન કરે છે. કામદાર કલાક ચાવીરૂપ પરિબળ છે. ઉત્પાદન અંગેની કેટલીક માહિતી નીચે પ્રમાણે છે : 14

વિગત	X	Y	Z
વાર્ષિક મહત્તમ ઉત્પાદનના એકમો	8,000	10,000	6,000
એકમદીઠ વેચાણ કિંમત (₹)	500	400	600
નફા-જથ્થાના ગુણોત્તરની ટકાવારી	20%	25%	30%
કુલ ચલિત ખર્ચામાં મંજૂરીના ખર્ચાની ટકાવારી	39%	60%	60%

કારખાનાના વાર્ષિક સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચા ₹ 6,00,000 અને વાર્ષિક વહીવટી-વેચાણ સ્થિર ખર્ચા ₹ 8,00,000 છે.

એક કલાકની કામદાર કલાકની પડતર ₹ 6 છે. ઉત્પાદન માટે વાર્ષિક 5,80,000 કામદાર કલાકો વધુમાં વધુ ઉપલબ્ધ છે.

મહત્તમ નફા માટે શ્રેષ્ઠ ઉત્પાદન મિશ્રણ નક્કી કરો. નક્કી કરેલ ઉત્પાદન મિશ્રણના નફાનો અંદાજ શોધો.

અથવા

- (1) વિશાલ લિમિટેડ બે વસ્તુઓનું ઉત્પાદન કરે છે. વસ્તુ “અ” અને વસ્તુ “બ”. આ બંને તરફથી અનુક્રમે ₹ 30 અને ₹ 40 એકમદીઠ ફાળો મળે છે. પ્રાપ્ય વિગતો નીચે મુજબ છે : 7

ઉત્પાદન વિભાગ	જરૂરી કલાકો		પ્રાપ્ય કલાકો
	વસ્તુ “અ”	વસ્તુ “બ”	
1	5	6	4000
2	6	5	4000

આ વસ્તુઓના ઉત્પાદન અંગે માંગ એ મર્યાદા પરિબળ છે. દરેક વસ્તુનું ઉત્પાદન 1,000 એકમો સુધી મર્યાદિત કરવામાં આવ્યું છે.

હેતુલક્ષી વિધેય રજૂ કરો. અવરોધકોની નોંધ કરો. તમારો જવાબ સમજાવો.

- (2) સુરેખ આયોજનની પાયાની જરૂરિયાતોની ચર્ચા કરો. 7
- (B) નીચેના પ્રશ્નોના એક કે બે લીટીમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ચાર) 4
- (1) ચાવીરૂપ પરિબળ એટલે શું ?
- (2) સુરેખ આયોજનની વ્યાખ્યા આપો.
- (3) સુરેખ આયોજનની ગમે તે બે મર્યાદાઓ જણાવો.
- (4) સુરેખ આયોજનના ગમે તે બે ઉપયોગો જણાવો.
- (5) સુરેખ આયોજનની પદ્ધતિ દ્વારા બે ચલોવાળા પ્રશ્નોના ઉકેલ માટેની બે રીતો જણાવો.
- (6) જ્યારે એક જ મર્યાદિત પરિબળ હોય ત્યારે કઈ પૂર્વધારણાઓ કરવામાં આવે છે ? (ગમે તે બે જણાવો)

3. (A) વિવિધ વસ્તુઓનું ઉત્પાદન કરતી ગુજરાત સાયકલ લિમિટેડ તેની ત્રણ ઉત્પાદિત વસ્તુઓના પડતર તથા વેચાણ અંગે નીચે મુજબ માહિતી આપે છે : 14

વિગત	ઉત્પાદન		
	A	B	C
વેચાણ મિશ્રણ (વેચાણ મૂલ્યના ટકા)	40	30	30
એકમદીઠ વેચાણ કિંમત (₹)	600	375	300
એકમદીઠ ચલિત પડતર (₹)	300	150	180
એકમદીઠ સ્થાયી પડતર (₹)	150	75	60

કુલ વેચાણ ₹ 1,50,00,000. હાલની ઉત્પાદન કક્ષાએ કંપનીની સમગ્ર સ્થાયી પડતર વસૂલ થાય છે. નફાકારકતા વધારવા માટે કંપનીના સંચાલકો વસ્તુ “C” નું ઉત્પાદન બંધ કરી વસ્તુ “D” નું ઉત્પાદન અને વેચાણ કરવા ઇચ્છે છે. જે મુજબની ઉત્પાદન અને વેચાણ અંગેની પુનઃ નિર્મિત વિગતો નીચે મુજબ આપેલ છે :

વિગત	ઉત્પાદન		
	A	B	C
વેચાણ મિશ્રણ (વેચાણ મૂલ્યના ટકા)	50	30	20
એકમદીઠ વેચાણ કિંમત (₹)	600	375	480
એકમદીઠ ચલિત પડતર (₹)	300	150	270

કુલ વેચાણ ₹ 1,50,00,000.

નીચે મુજબની વિગતો શોધો :

- (1) કંપનીની વાર્ષિક સ્થાયી પડતર
- (2) હાલમાં મળતો નફો
- (3) વસ્તુ “D” ઉમેરાતાં થતો નફો

અથવા

- (1) “બનાવવું કે ખરીદવું” નો નિર્ણય એટલે શું ? સમજાવો. 7
- (2) “સંબંધિત પડતર” નો ખ્યાલ સમજાવો. 7
- (B) એક કે બે લીટીમાં સમજાવો : (ગમે તે ત્રણ) 3
- (1) તફાવત પડતર
- (2) વૈકલ્પિક પડતર
- (3) ડૂબેલી પડતર
- (4) “ભાડે પટે રાખવું કે ખરીદવું” નો નિર્ણય લેતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દા
- (5) ધંધો કાયમ માટે બંધ કરવો.

4. (A) જિત (Just in Time) અભિગમ એટલે શું ? જિતને સફળતાપૂર્વક અમલમાં મૂકવા સામેના અવરોધો જણાવો. 14

અથવા

- (1) માલસામાન જરૂરિયાત આયોજન (MRP-II) અભિગમ સમજાવો. 7
- (2) લક્ષ્યાંક પડતર પદ્ધતિ પર ટૂંકનોંધ લખો. 7
- (B) દરેક પ્રશ્ન માટે આપેલ વિકલ્પોમાંથી સાચા જવાબની પસંદગી કરો : (ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો.) 3
- (1) લક્ષ્યાંક પડતર પદ્ધતિનો ઉપયોગ સૌપ્રથમ _____ માં થયો હતો.
(a) ભારત (b) જાપાન (c) ફ્રાંસ (d) યુ.એસ.એ.
- (2) લક્ષ્યાંક પડતર _____ પર આધારિત છે.
(a) વસ્તુની બજારકિંમત (b) પ્રમાણ પડતર
(c) ઐતિહાસિક પડતર (d) અંદાજીત પડતર
- (3) એમ.આર.પી.-2 નો ઉપયોગ _____ માટે થાય છે ?
(a) આંતર વિભાગીય અભિગમને લગતાં નિર્ણયો
(b) બજારને લગતાં નિર્ણયો
(c) ઉત્પાદનને લગતાં નિર્ણયો
(d) ઉપરનાં બધા
- (4) દરેક પેદાશ પેદાશ જીવનચક્રના તબક્કા જોવાના હોય છે. આ વિધાન _____ છે.
(a) સાચું (b) ખોટું (c) અંશતઃ સાચું (d) અસંબંધિત
- (5) “જિત” અભિગમનો ઉદ્ભવ _____ માં થયો ?
(a) ભારત (b) ઈંગ્લેન્ડ (c) અમેરિકા (d) જાપાન

OF-107

October-2018

M.Com., Sem.-II (Repeater)**EE-412 : Cost Accounting–II
(New Course)****Time : 2:30 Hours]****[Max. Marks : 70**

- Instructions :** (1) Figures on the right hand side indicates the marks of the question.
(2) Show necessary calculations as a part of your answer.

1. (A) Reliance Ltd. has a production capacity of 1,20,000 units per year. Normal capacity of production is estimated 80% for the year 2016-2017. Information related to cost is as follows : **14**

Direct materials ₹ 16 per unit

Direct wages ₹ 8 per unit

Factory variable overheads ₹ 6 per unit

Factory fixed overheads ₹ 2,04,000

Sales and administrative overheads :

- variable overheads ₹ 4 per unit

- fixed overheads ₹ 60,000

The actual information for the year 2016-2017 is as under :

Units produced 1,00,000

Sales ₹ 50 per unit, 80,000 units.

Opening stock of finished goods 10,000 units

The actual variable factory overheads were spent ₹ 40,000 more. There were no any other variances relating to costs.

Prepare income statements showing total cost and total profit under absorption costing and marginal costing for the year 2016-2017.

OR

- (1) The following are the details of a company :

Particulars	Periods	
	First Year	Second Year
Sales (₹)	10,00,000	12,00,000
Contribution (₹)	4,00,000	4,08,000

Calculate how many percentage increase in variable cost is reported ? **7**

- (2) Discuss assumptions underlying the concept of break-even analysis. **7**

(B) Select correct answer from given alternatives of each question : (answer any **four**) **4**

- (1) The following information has been obtained from the records of a company :
Fixed cost ₹ 4,00,000, profit ₹ 2,00,000, break-even point ₹ 8,00,000
∴ P.V. ratio will be _____.
(a) 40% (b) 25%
(c) 75% (d) 50%
- (2) The basic difference between absorption and marginal costing is accounting effect of _____.
(a) selling fixed cost (b) factory fixed cost
(c) administrative fixed cost (d) None of the above
- (3) Will 10% increase in both selling price and variable cost per unit affect the P.V. ratio ?
(a) increase 10% (b) increase 20%
(c) decrease 10% (d) No effect
- (4) If selling price per unit is ₹ 100, P.V. ratio is 40% and total fixed cost is ₹ 80,000, what would be the break-even point ?
(a) 6,000 units (b) 2,000 units
(c) 4,000 units (d) None of the above
- (5) What is derived by using the following formula ? Sales – (Fixed expenses + Profit) = (?)
(a) Break-even point (b) Margin of safety
(c) Variable expenses (d) Sales to earn profit
- (6) For 20,000 units, normal production cost under marginal cost was ₹ 2,00,000 while under absorption cost was ₹ 2,40,000. What will be per unit factory fixed cost ?
(a) ₹ 12 (b) ₹ 10
(c) ₹ 2 (d) None of these

2. (A) Godrej Ltd. produces three products X, Y and Z from the same manufacturing facilities. Labour hour is key factor. Some details about the production are as follows :

14

Particulars	X	Y	Z
Annual maximum production (units)	8,000	10,000	6,000
Selling price per unit (₹)	500	400	600
P.V. Ratio in percentage	20%	25%	30%
Percentage of labour expenses in total variable cost	39%	60%	60%

The annual fixed overheads of factory are ₹ 6,00,000 and annual administration – selling fixed cost are ₹ 8,00,000.

The cost of one hour of labour is ₹ 6. The maximum availability of labour hours for production is 5,80,000 per annum.

Determine the optimum production mix for maximum profit and find the estimated profit of the production-mix so determined.

OR

- (1) Vishal Ltd. produces two products – Product “A” and Product “B”. the contribution per unit of the two products is ₹ 30 and ₹ 40 respectively. The following are the details available :

7

Production Department	Hours needed		Available Hours
	Product “A”	Product “B”	
1	5	6	4000
2	6	5	4000

The demand for the products is a limiting factor and accordingly the production is restricted to a maximum of 1,000 units each.

Determine the objective function. State the constraints. Explain your answer.

- (2) Discuss the basic requirements of linear programming.

7

- (B) Answer the following questions in **one** or **two** lines only : (answer any **four**)

4

- (1) What is key factor ?
- (2) Define linear programming.
- (3) State any two limitations of linear programming.
- (4) State any two uses of linear programming.
- (5) State the two methods of linear programming for solving the problems having two variables.
- (6) What presumptions are made when there is only one limiting factor ? (state any two)

3. (A) Gujarat Cycle Ltd. a multi-product company gives the following information regarding cost and sales of the three products manufactured by it.

14

Particulars	Products		
	A	B	C
Sales mix (percentage of sales value)	40	30	30
Selling price per units (₹)	600	375	300
Variable cost per unit (₹)	300	150	180
Fix cost per unit (₹)	150	75	60

Total sales ₹ 1,50,00,000

The current level of production absorbs the entire fixed cost of the company.

The directors of the company wants to discontinue the production “C” and introduce production “D” to improve profitability. The revised information regarding production and sales are as follows :

Particulars	Products		
	A	B	C
Sales mix (percentage of sales value)	50	30	20
Selling price per units (₹)	600	375	480
Variable cost per unit (₹)	300	150	270

Total sales ₹ 1,50,00,000.

You are required to determine :

- (1) Fixed cost of the company per annum.
- (2) Profit currently earned.
- (3) Profit likely to be earned after introduction of product “D”.

OR

- (1) What is “Make or Buy” decision ? Explain. 7
- (2) Explain the concept of “Relevant Cost”. 7

(B) Explain in **one** or **two** lines : (any **three**) 3

- (1) Differential cost
- (2) Opportunity cost
- (3) Sunk cost
- (4) Points to be considered while taking decision regarding “Lease or Buy”.
- (5) Closing down of Business.

4. (A) What is Just In Time Approach – JIT ? State the obstacles to successful implementation of JIT. 14

OR

- (1) Explain the concept of material requirement planning (MRP-II). 7
- (2) Write short note on “Target Costing”. 7

(B) Select the correct answer from given alternatives of each questions : (answer any **three**) 3

- (1) The idea about target costing originated in _____.
(a) India (b) Japan
(c) France (d) U.S.A.
- (2) The target costing is based on _____.
(a) Market price of the product (b) Standard cost
(c) Historical cost (d) Estimated cost
- (3) M.R.P. – II is being used _____.
(a) for decisions relating to inter-departmental approach.
(b) for decisions relating to marketing.
(c) for decisions relating to production.
(d) for all of the above
- (4) Each product has to face stages of product life cycle. This is _____ statement.
(a) correct (b) incorrect
(c) partially correct (d) irrelevant
- (5) JIT is developed in _____.
(a) India (b) England
(c) America (d) Japan